

سبک زندگی در سیره نبوی

حقوق و وظایف خانواده

دکتر جمال رضایی حسین آبادی
عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

انتشارات کام حق

سرشناسه: رضایی حسین آبادی، جمال
 عنوان و نام پدیدآور: سبک زندگی در سیره نبوی حقوق و وظایف خانواده/جمال رضایی حسین آبادی.
 مشخصات نشر: تهران: گام حق، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۱۸۶ ص.
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتابخانه: ص. ۱۸۲-۱۸۶.
 موضوع: محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- دیدگاه درباره خانواده
 موضوع: محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- دیدگاه درباره تربیت خانوادگی
 موضوع: سنت نبوی
 موضوع: خانواده‌ها -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 موضوع: خانواده‌ها -- احادیث
 موضوع: اخلاق اسلامی
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۲۵۷/۹/خ/۲۴۴ BP
 رده بندی دیویی: ۳۹۷/۹۳
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۴۸۸۱۵

سبک زندگی در سیره نبوی حقوق و وظایف خانواده

تألیف: دکتر جمال رضایی حسین آبادی
 ناشر: گام حق
 چاپ اول: ۱۳۹۳
 شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۱۶-۰۴-۲
 قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات گام حق محفوظ است.
 هرگونه کپی برداری و تهیه جزوه از متن کتاب، استفاده از طرح روی جلد و عنوان کتاب جرم است
 و متخلفان طبق قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: سیره نبوی و نهاد خانواده	۱۳
گفتار اول: سیره نبوی	۱۵
مفهوم اصطلاحی سیره	۱۵
لزوم بررسی سیره نبوی	۱۶
دلایل حجیت سیره نبوی	۱۹
راه‌های مطمئن آشنایی با سیره پیامبر اکرم	۲۰
گفتار دوم: نهاد خانواده	۲۳
گفتار سوم: مشکلات خانواده در جامعه ایرانی	۲۶
گفتار چهارم: فمینیسم و تزلزل نهاد خانواده	۳۰
فصل دوم: جایگاه خانواده در سیره نبوی	۳۷
گفتار اول: حکمت ازدواج و تشکیل خانواده	۴۱
۱- آرامش و سکینه روحی و روانی	۴۱
۲- سازندگی اخلاقی و معنوی	۴۲
۳- سازندگی اجتماعی	۴۳
گفتار دوم: آثار و برکات ازدواج در سیره نبوی	۴۵
۱- اکمال دین	۴۵
۲- پیروی از سنت پیامبر (ص)	۴۶
۳- تداوم نسل	۴۶

- ۴- افزایش روزی ۴۷
- ۵- مورد رحمت خدا واقع شدن ۴۸
- گفتار سوم: معیارهای انتخاب همسر برای تشکیل خانواده ۵۰
- مهم‌ترین معیارهای مشترک: ۵۱
- سفارش پیامبر اکرم به اولیاء در مورد تزویج فرزندان ۵۶
- فصل سوم: حقوق اعضای خانواده در سیره نبوی** ۶۱
- گفتار اول: حقوق زن بر شوهر** ۶۵
- ۱- تهیه لوازم زندگی ۶۵
- ۲- مباشرت ۶۵
- ۳- گشایش در زندگی ۶۵
- ۴- احترام به زن ۶۶
- ۵- آراسته و پاکیزه بودن ۶۷
- ۶- خوش‌زبانی و مدارا ۶۷
- گفتار دوم: حقوق شوهر بر زن** ۶۸
- گفتار سوم: حقوق فرزند در سیره نبوی** ۷۵
- الف: مصادیقی از حقوق فرزند: ۷۵
- ب: تربیت فرزند در سیره نبوی ۸۰
- ج: بهداشت روانی کودک در سیره نبوی ۸۲
- گفتار چهارم: حقوق والدین در سیره نبوی** ۸۷
- ۱- احسان و نیکی به والدین ۸۷
- ۲- نهایت احترام به والدین ۸۷
- ۳- عظمت حق مادر و نیکی و احسان مضاعف به ایشان ۸۸
- ۴- نگاه شفقت‌آمیز به پدر و مادر ۸۸

- ۵- آنان را به اسم صدا نزنند و جلوتر از آن‌ها راه نرود ۸۹
- ۶- پرهیز از اذیت و آزار والدین و عاق ایشان ۸۹
- ۷- بخشش به پدر و مادر ۸۹
- ۸- استغفار و دعا برای والدین در زندگی و پس از مرگشان ۹۰
- فصل چهارم: روابط اعضای خانواده با یکدیگر در سیره نبوی ۹۳**
- گفتار اول: روابط زن و شوهر با یکدیگر در سیره پیامبر اکرم (ص) ۹۵**
- ۱- روابط عاطفی و اخلاقی ۹۵
- ۲- روابط جنسی ۱۰۲
- ۳- روابط اقتصادی ۱۰۵
- گفتار دوم: سیره پیامبر خدا در روابط با همسران ۱۱۳**
- ۱- ازدواج پیامبر (ص) با خدیجه ۱۱۳
- ۲- رسول خدا و تعدد زوجات ۱۱۴
- ۳- روابط بین همسران پیامبر (ص) ۱۱۵
- ۴- سیره پیامبر اکرم (ص) در مدیریت روابط همسران ۱۱۶
- گفتار سوم: ارتباط با خویشان (صله رحم) ۱۲۶**
- گفتار چهارم: ابعاد زندگی حضرت زهرا (س) نماد عملی سیره نبوی ۱۲۸**
- الف: جلوه‌هایی از رفتار آن حضرت ۱۲۸
- ب: جهیزه و سادگی مراسم عروسی فاطمه (س) ۱۳۶
- ج: علی (ع) در خدمت خانواده ۱۴۰
- فصل پنجم: عوامل استحکام و آسیب‌های خانواده از دیدگاه پیامبر اعظم ۱۴۳**
- گفتار اول: شناخت وظایف مهمترین عامل استحکام ۱۴۵**
- گفتار دوم: آسیب‌های نهاد خانواده ۱۶۳**
- الف - آسیب‌های کلی ۱۶۳

۸ سبک زندگی در سیره نبوی

- ب - آسیب‌های مرتبط با مرد ۱۶۷
- ج - آسیب‌های مرتبط با زن ۱۷۲
- گفتار سوم: عوامل تنش‌زا در جریان زندگی مشترک ۱۷۸
- ۱- تحقیر و بی‌اعتنایی ۱۷۸
- ۲- سخنان ناپسند ۱۷۸
- ۳- مشورت نکردن با یکدیگر ۱۷۹
- ۴- کوتاهی در مسایل جنسی ۱۷۹
- ۵ - حضور نداشتن در کنار خانواده ۱۸۰
- ۶- کوتاهی در سپاس و تشکر ۱۸۰
- ۷- عدم تکریم و احترام یکدیگر ۱۸۰
- ۸- عدم همکاری در امور زندگی ۱۸۱
- ۹- عدم احساس مسئولیت ۱۸۱
- منابع و مأخذ ۱۸۲

مقدمه

خانواده، نهادی است که بر پایه ازدواج مرد و زن، شکل می‌گیرد و با تولید مثل، توسعه می‌یابد. این نهاد، اساس سازندگی شخصیت انسان و مهم‌ترین عامل تکامل جامعه بشر است و از این رو، اسلام - که برنامه تکامل انسان است -، برای تأسیس و تحکیم این نهاد سرنوشت ساز و پیشگیری از فروپاشی آن، رهنمودها و ملاک‌های بسیار مهمی ارائه کرده است. تأمل در این رهنمودها و مقایسه آن‌ها با آنچه در سایر مکاتب در باره خانواده دیده می‌شود، به روشنی نشان می‌دهد که این مکتب، ریشه در وحی الهی دارد و منطبق با فطرت انسانی است و برای صیانت خانواده و پیشگیری از فروپاشی آن، راهی جز عمل به رهنمودهای این آیین الهی نیست.

نهاد خانواده، از منظر اسلام، دارای جایگاه و قداست ویژه‌ای است که قابل مقایسه با هیچ نهاد دیگری نیست. در حدیثی از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله آمده است که می‌فرماید: مَا بُنِيَ بِنَاءٌ فِي الْإِسْلَامِ أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ التَّزْوِيجِ. (من لا يحضره الفقيه: ج ۳ ص ۲۸۳ ح ۴۲۴۳). در اسلام، بنیادی نهاده نشده است که در نزد خدا، از ازدواج، محبوب‌تر باشد. سخنی والاتر از این، در تبیین قداست خانواده نمی‌توان گفت. این سخن، اشاره به آن دارد که نهاد خانواده، زیر بنا و اساس همه نهادهای ارجمند در اسلام است. حکمت قداستی که اسلام به خانواده بخشیده و ارزش گذاری معنوی بر پیوند خانوادگی، زمینه سازی برای تقویت این پیوند و پیشگیری از فروپاشی آن است.

از هم گسیختگی نظام خانوادگی در غرب و رویکردهای فمینیستی اخیر در جامعه باعث تضعیف و ازهم پاشیدگی نهاد خانواده شده است. الگویی در جوامع اروپایی و غربی در حال شکل گرفتن است که شامل کاهش نرخ موالید، تاخیر در ازدواج، بالاتر رفتن سن

والدین به هنگام تولد فرزند، وجود فرزندان کمتر در هر واحد خانوادگی، رشد میزان طلاق، تک والدی بودن فرزندان و تلاش برای به رسمیت شناختن خانواده‌های هم جنس، زوج‌های هم خانه و خانواده‌های اشتراکی ... می‌باشد.

مشکلات اجتماع و خانواده‌ها، روانشناسان، جامعه شناسان و متخصصین خانواده را به فکر راه چاره‌ای برای خروج از بحران فعلی انداخته است. اما مباحث تربیتی جدید بدون توجه به عناصر ارزشی مذهب فاقد اثر خواهد بود و به تنهایی راهگشا نیست. از این رو با توجه به ضرورت دستیابی به یک الگوی کامل و صحیح و از آنجا که سیره پیامبر اکرم (ص) می‌تواند ما را در رسیدن به بهترین الگو در این زمینه یاری رساند، به بررسی و کنکاش در سیره پیامبر اکرم (ص) در حوزه مسائل مرتبط با نهاد خانواده پرداخته شد.

با توجه به اینکه کتب سیره به صورت بسیار محدود به تعدد زوجات و همسران پیامبر بدون طرح مباحث خانوادگی پرداخته‌اند و لذا به سمت کتب روایی و حدیث و کتب دیگری که در این زمینه نگارش یافته رفته و از کتاب تحکیم خانواده‌ایه الله ری شهری بهره وافری گرفته شد.

خوشبختانه در سالی که از سوی مقام معظم رهبری به نام سال پیامبر اعظم (ص) نامگذاری شده بود، تحقیقات و تالیفات زیادی در خصوص سیره پیامبر اکرم انجام گرفته و همچنین مقالات متعددی در ابعاد مختلف وجودی پیامبر (ص) به نگارش در آمد، ولی به سیره پیامبر اکرم در زمینه نهاد خانواده با توجه به محدودیت منابع کمتر پرداخته شده و عمده تحقیقات انجام شده نیز با استناد به روایات بر علوم رفتاری جدید تطبیق داده شده که دیگر نمی‌توان آن را سیره نامید و لذا انجام تحقیقات بیشتری برای آشنایی با سیره پیامبر (ص) در امور مرتبط با نهاد خانواده لازم و ضروری بنظر می‌رسد. اهمیت جایگاه خانواده در تربیت فردی و اجتماعی و لزوم وجود الگوی خانواده سالم برای بهره گیری زوج‌های جوان و رفع مشکلات عدیده خانواده‌ها، نگارنده را بر آن داشت که با وجود همه کارهایی که در زمینه نهاد خانواده تا کنون انجام پذیرفته، تحقیقی را در سیره پیامبر اکرم (ص) در مسایل مرتبط با نهاد خانواده بعمل آورده و تنها با تکیه بر احادیث و سیره پیامبر اعظم (ص)، حقوق و روابط اعضای خانواده، ملاک‌های انتخاب همسر، عوامل استحکام و

علل آسیب‌های خانواده، تبیین و نتایج آن در اختیار علاقمندان جامعه و خانواده‌های محترم قرار گیرد.

بدیهی است ره آورد این کتاب قطره‌ای است از دریای بیکران وحی الهی والگوی مجسم آن پیامبر اعظم (ص) و اهل بیت مطهرش، و نجات خانواده‌ها و جامعه ما در آن است که به روابط متقابل اعضای آن خانواده مطهر (اهل بیت ع) یعنی فاطمه زهرا (س) با پدرگرامیش نبی مکرم اسلام (ص) و مادرش حضرت خدیجه کبری (س) و شوهرش حضرت علی (ع) و فرزندان معصومش امام حسن و امام حسین (علیهما السلام) و حضرت زینب کبری (س) دست یابد و آن را الگو و سرمشق قرار دهد تا سعادت دنیا و آخرت را دریابد. امید است این تلاش موثر باشد و مورد قبول واقع گردد.

انشاء الله تعالی